

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«28» травня 2026 р.

ПРОГРАМА
фахового іспиту замість ЄФВВ для прийому на навчання для здобуття ступеня
магістра

«Політологія та міжнародні відносини»
назва ЄФВВ

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	освітній ступінь бакалавр (для окремих категорій); магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст)

Запоріжжя – 2026

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	3
2. Зміст програми.....	5
3. Питання фахового іспиту.....	5
4. Критерії оцінювання.....	6
5. Список рекомендованої літератури.....	7

1. Пояснювальна записка

Мета фахового іспиту замість ЄФВВ «Політологія та міжнародні відносини» для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр полягає у визначенні рівня підготовленості вступника до навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти шляхом комплексного оцінювання сформованості фахових компетентностей, що передбачає перевірку знань, їх розуміння, здатності до застосування у професійній діяльності, а також умінь здійснювати аналіз, синтез і оцінювання; встановленні здатності використовувати теоретичні знання й практичні вміння для розв'язання професійних завдань і визначенні готовності до успішного опанування освітньої програми магістерського рівня.

Форма фахового іспиту замість ЄФВВ – усний іспит.

Усний іспит – це форма вступного випробування, яка передбачає виконання вступником теоретичних завдань в усній формі. Загальна кількість завдань - 2.

Формат проведення фахового іспиту замість ЄФВВ.

Фаховий іспит замість ЄФВВ «Політологія та міжнародні відносини» проводиться в очному форматі, а для окремих категорій вступників – дистанційно з використанням платформи для проведення відеоконференцій Zoom відповідно до вимог Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2026 році.

У разі проведення фахового іспиту у дистанційному форматі у встановлений розкладом час початку фахового іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового іспиту рандомно обираються 2 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового іспиту замість ЄФВВ «Політологія та міжнародні відносини», іспит призупиняється, учасники мають пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники продовжують складання фахового іспиту.

2. Зміст програми

В якості програми фахового іспиту замість ЄФВВ «Політологія та міжнародні відносини» для прийому на навчання для здобуття ступеня магістра у Бердянському державному педагогічному університеті використовується програма відповідного зовнішнього оцінювання з «Політологія та міжнародні відносини».

Програма ЄФВВ з «Політологія та міжнародні відносини»
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/vstup-2026/prohramy-jefvv/programa-jefvv-politologija-ta-miznvidn2025.pdf>

3. Питання фахового іспиту

1. Особливості політичної думки доби Давнього Світу.
2. Політичні вчення Стародавнього Сходу.
3. Політична думка Давньої Греції.
4. Вчення Платона про ідеальну державу.
5. Форми держави у вченні Арістотеля.
6. Політична думка доби Відродження.
7. Політична думка Київської Русі.
8. Поняття політики та її основні функції.
9. Види політики та суб'єкти політики.
10. Теоретичні витоки поняття політики у працях Макса Вебера.
11. Поняття та види політичної влади.
12. Основні концепції політичної влади.
13. Легальність і легітимність політичної влади.
14. Типи легітимності влади за М. Вебером.
15. Ресурси політичної влади та їх види.
16. Механізми реалізації політичної влади.
17. Поняття та структура політичної системи.
18. Політична система сучасної України.
19. Поняття та функції політичної ідеології.
20. Класичний лібералізм: основні ідеї та представники.
21. Політична ідеологія консерватизму.
22. Український консерватизм В. Липинського.
23. Неоконсерватизм: сутність та представники.
24. Політична ідеологія комунізму.
25. Політична ідеологія соціал-демократії.
26. Політична ідеологія націоналізму.
27. Поняття та функції політичних еліт.
28. Поняття політичного лідерства.
29. Основні концепції політичного лідерства.
30. Функції політичного лідерства.

31. Держава як політичний інститут.
32. Основні концепції походження держави.
33. Ознаки держави. Форми державного устрою.
34. Форми державного правління.
35. Форма державного устрою та правління сучасної України.
36. Поняття політичного режиму.
37. Поняття, типологія та функції політичних партій.
38. Типи партійних систем.
39. Поняття та принципи виборів. Виборчий процес.
40. Поняття та принципи громадянського суспільства.
41. Міжнародні відносини, міжнародна та світова політика: співвідношення понять.
42. Міжнародні урядові та неурядові організації.
43. Типологія міжнародних систем.
44. Поняття та принципи зовнішньої політики держави.
45. Суб'єкти та функції зовнішньої політики держави.
46. Поняття, ознаки та типи міжнародних конфліктів.
47. Механізми врегулювання міжнародних конфліктів.
48. Поняття та ознаки гібридної війни.
49. Становлення України як суб'єкта міжнародних відносин.
50. Україна в Організації Об'єднаних Націй.
51. Україна в міжнародних організаціях (СОТ, МВФ, ЮНЕСКО).
52. Україна в регіональних міжнародних організаціях (ОБСЄ, ГУАМ, ОЧЕС, Рада Європи).
53. Україна та ЄС.
54. Основні форми співпраці України та НАТО.
55. Основні поняття геополітики. Геополітичні та геостратегічні регіони.
56. Основні закони та парадигми геополітики.
57. Поняття та ознаки геостратегії. Геостратегічні цілі держави.
58. Поняття міжнародного та світового порядку. Механізми забезпечення світового порядку.
59. Міжнародна інтеграція: поняття та види.
60. Глобалізація як чинник міжнародних відносин. Основні глобальні проблеми сучасності.

4. Критерії оцінювання

Фаховий іспит для вступу на здобуття освітнього ступеня магістра оцінюється за 200-бальною шкалою відповідно до рівня сформованості фахових компетентностей і досягнення когнітивних рівнів (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка):

190-200 балів – вступник демонструє системні, глибокі та узагальнені знання, повне розуміння навчального матеріалу, вільно застосовує його у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; здатний до самостійного аналізу, синтезу та оцінювання інформації, аргументовано обґрунтовує власну позицію, приймає ефективні рішення. Відповідає найвищому рівню сформованості компетентностей (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка).

180-189 балів – вступник демонструє міцні знання та глибоке розуміння матеріалу, впевнено застосовує їх на практиці, здатний до аналізу інформації та розв’язання професійних завдань, допускаючи незначні неточності. Відповідає високому рівню (знання, розуміння, застосування, аналіз).

160-179 балів – вступник володіє достатнім рівнем знань і розуміння, у цілому правильно застосовує їх у стандартних ситуаціях, здатний до часткового аналізу та узагальнення інформації, допускає окремі суттєві помилки. Відповідає рівню (знання, розуміння, застосування).

140-159 балів – вступник відтворює основний теоретичний матеріал, розуміє ключові положення, але має труднощі із самостійним застосуванням знань і аналізом інформації, допускає помилки. Відповідає рівню (знання, розуміння).

120-139 балів – вступник володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, відтворює окремі положення без глибокого розуміння та не здатний повною мірою застосовувати знання на практиці. Відповідає мінімально достатньому рівню (знання).

100-119 балів – вступник має фрагментарні знання, частково відтворює матеріал, недостатньо розуміє його зміст та не може застосувати на практиці.

0-99 балів – вступник демонструє слабе володіння знаннями, володіє матеріалом лише на поверхневому рівні, не оперує основними поняттями та не здатний до їх відтворення.

До участі у конкурсному відборі не допускаються вступники, які отримали менше 100 балів, що свідчить про недостатній рівень сформованості базових знань і невідповідність мінімальним вимогам до вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти.

5. Список рекомендованої літератури

1. Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики, стратегія модернізації: монографія: У 3 т./за заг ред.. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка та акад. НАПрНО. В. Скрипнюка / Т.2: Доктринальний вимір галузевих засад функціонування громадянського суспільства в Україні. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. 588 с.
2. Енциклопедія міжнародного права: У 3 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Т.№.3 М – Я. Київ: Академперіодика. 2019. 992 с.

3. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України : підручник / за загальною редакцією В. М. Кириченка. Київ: Центр учбової літератури 2019. 304 с.
4. Машков А. Д. Теорія держави і права: підручник. Київ: Алерта, 2024 .452 с.
5. Сухонос В. В. Державне правління: еволюція сучасних форм: [монографія]. Суми: Університетська книга, 2014. 310 с.
6. Теорія держави і права : підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведерніков. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 468 с.
7. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право: навчальний посібник Х.: Консум, 2004. 432 с.
8. Марчук В.П. Історія політичних і правових вчень: навч. посіб. К.: Вид. дім «Персонал», 2009. 478 с.
9. Орач Є.М. історія політичних і правових вчень: Навчальний посібник. К.:Атіка, 2005. 560 с.
10. Історія правових та політичних вчень: Навчально-методичний посібник для студентів юридичного факультету. Львівський національний університет імені І.Франка.2016. 288с.
11. Історія вчень про державу і право. Частина 1. Політико-правова думка Стародавнього світу і середньовіччя [текст]: Хрестоматія: у 4-х частинах [укладач В.В. Сухонос]; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 149 с.
12. Аристотель Нікомахова етика. К.: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
13. Аристотель. Політика. К.: Основи, 2000. 239 с.
14. Аквінський Фома. Коментарі до Аристотелевої «Політики»// Пер. з лат. О.Кислюка. К.: Основи, 2000. 795 с.
15. Гегель Георг В.Ф. Основи філософії права, або Природне право і державознавство / Пер. з нім. Р.Осадчука та М.Кушніра. К.: Юніверс, 2000. 336 с.
16. Гоббс Томас Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної / Пер.з англ. К.: Дух і Літера, 2000. 600 с.
17. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави // Маркс Карл, Енгельс Фрідріх. Твори. Т.21. К.: Політвидав України, 1964. с.23-171.
18. Енциклопедія політичної думки / Переклад з англ. за ред.Наталії Лисюк. К.: дух і Літера, 2000. 467с.
19. Лібералізм: Антологія / Упор.Олег Проценко, Василь Лісовий. К.: Смолоскип, 2002. 1126 с.
20. Локк Джон. Два трактати про врядування. К.: Основи, 2001. 265 с.
21. Макіавеллі Ніколло. Державець. / Пер. з італ.А.Перепаді. К.: Основи, 1998. С.393-463.
22. Мор Томас. Утопія. Кампанелла Томазо. Місто Сонця. К.: Дніпро, 1988. 207 с.
23. Руссо Жан-Жак. Про суспільну угоду або Принципи політичного права / Довідк. мат. О.І.Хоми. К.: port-royal, 1998. 348 с.
24. Володимир Посельський. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. К.: Смолоскип, 2002. 168 с.
25. ДесмондДайненДедаліміцніший союз. Курс європейської інтеграції /Пер. з англійської. К. : «К.І.С.», 2006. 696 с.
26. Віднянський С. В., Мартинов А.Ю. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу. 2-ге вид., доп. і перероб. К. :Вид.дім «Києво-Могилянської академії», 2011. 395 с.
27. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Основи європейської інтеграції: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 320 с.

28. Скрипник О. М. Історія європейської інтеграції : навчальний посібник. / Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 370 с.
29. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі : Пер. з англ. К.: Основи, 2004. 871 с.
30. Європейський Союз : посібник. Київ: «Представництво Європейського Союзу в Україні», 2018. 140 с.
31. Європейський Союз: Словник-довідник / За ред. М. Марченка. К.: К.І.С., 2005. 142 с.
32. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посіб. / ред.: Л. В. Губерський. - 2-ге вид., виправл. і доповн. К.: Знання, 2012. 760 с.
33. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт, 2018. 214с.
34. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль, 2013. 260 с.
35. Україна в міжнародних інтеграційних процесах : монографія / В. В. Копійка, М.С.Дорошко, В. І. Головченко, С. В. Андрущенко, О. Ю. Анісімова; ред.: В. В. Копійка. Київ: Київ. ун-т, 2015. 575 с.
36. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д.І. Дзвінчука. ІваноФранківськ: Місто НВ, 2013. 464 с.
37. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: Навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін., За ред. Ю.А.Горбаня. К.: Знання, 2007. 439 с.
38. Корочанська А. О. «ІніціативаБріана» на рубежі 1920 – 1930-х рр. як етап у формуванні наднаціональної свідомості в Європі. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2014. Вип. 40. С. 307–313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_40_61
39. Корочанська А. О. Пан'європейський проект Р. Куденхове-калергі у 1920 – 1930-ті рр.: аналіз основних положень. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 2014. Вип. XXXVIII. С. 299–302.
40. Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика. *Проблеми слов'янознавства*. 2013. Випуск 62. С. 47–57.
41. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, 2015. 628 с.
42. Брензович К.С. «Втома від розширення» Європейського Союзу як соціально-політичний феномен. Актуальні проблеми міжнародного економічного співробітництва: оцінки і стратегії: збірник тез наукових робіт міжнар. наек.-практ. конф, 17-18 липня 2015. Одеса. С. 11-12.
43. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. К.: «Хай-Тек Прес», 2008. 351 с.
44. Вонсович О.С. Саміт Україна – Європейський Союз : підсумки та перспективи. *Гілея: збірник наукових праць* / гол. ред. В.М. Вашкевич. К.: ВІРУАН, 2017. Вип. 116. С. 308-311.
45. Головченко А.В. Інтеграція як умова проведення зовнішньої політики країн Центрально-Східної Європи: перспективи для України. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 48. С. 308-316.
46. Давидчук В.Г. Перспективи вступу Західних Балкан до Європейського Союзу. *Наукові записки студентів та аспірантів*. Серія «Міжнародні відносини». 2020. Випуск 5. С. 134-140.
47. Європейська інтеграція України: посібник для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / Уклад. М. І. Лахижа. Полтава, 2018. 74 с.
48. Європейська інтеграція: Навчальний посібник / за ред. М.І. Макаренка, Л.І.Хомутенко. К.:

- «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.
49. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А.Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] ; Нац.акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. К.: НАДУ, 2016. 288 с.
  50. Європейський Союз та Україна : монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М.Яворська, О.О. Резнікова. К., 2012. 192 с.
  51. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2018. URL: <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/index.html>
  52. Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція : тези доп. Миколаїв, 2 грудня 2019 р. ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. URL: <http://eugov.chmnu.edu.ua/>
  53. Максименко І.В. Зовнішньополітичний курс України як чинник геополітичного лідерства ЄС та Росії. *Актуальні питання міжнародних відносин*. Вип. 120. Ч. 1. К.: Київський інститут міжнародних відносин, 2014. С. 59-72.
  54. Масик Ю. Етапи процесу євроінтеграції країн Балтії: досвід для України. *Вісник НТУУ«КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2 (46) 2020. С. 22-27.
  55. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Резніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. 504 с.
  56. Міщук В. Процес розширення ЄС на «Схід» 2004 року в контексті національних інтересів учасників. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. №1(9).2021. С. 253-273.
  57. Палагнюк Ю.В. Основні етапи європейської інтеграції. Єдиний економічний та валютний союз // Мультимедійний підручник «Управління в ЄС та політикаєвропейськоїінтеграції». URL: <https://eugov.chmnu.edu.ua/miltymediinyi-posibnyk/>
  58. Пістракевич О.В. Розширення Європейського Союзу як процес поглиблення європейської інтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. № 20. 2014. С. 137-141.
  59. Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій*. Вип. II. Луцьк, Терен, 2019. 428 с.
  60. Конституція України: [Інтернет ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
  61. Виборчий кодекс України: [Інтернет ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
  62. Дронов В.Ю. Міжнародні відносини та світова політика. Навч.-метод. пос. Одеса, 2022. 132с.
  63. Мирошниченко В.О. Міжнародне публічне право (у схемах і таблицях). Навч.посіб. Київ, 2026. 163с.